

แนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนบ้านกลาง ในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

CULTURAL APPROACH MANAGEMENT OF BANKLANG COMMUNITY IN THE AEC ERA

ศทาเทพ พงศ์ทอง

Kathathep Pongthong

สำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

General Education Department, Panyapiwat Institute of Management

Received: February 26, 2019 / Revised: June 5, 2019 / Accepted: June 10, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) นำเสนอแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนในอดีต โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 30 คน และใช้การวิเคราะห์ ดีความ ควบคุมบริบท และใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม ผลการศึกษาพบว่า

1) แนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนบ้านกลางในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบูรณาการวงจร Deming (PDCA) และขับเคลื่อนผ่านกลไกคชศร (ครอบครัว ชุมชน ศาสนา และโรงเรียน)

2) ชุมชนมีแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนสอดคล้องกับวงจร Deming อันสามารถปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมและปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทได้อย่างเหมาะสมและทันของประชาชนในชุมชน มีความชัดเจนในความต้องการรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอันสะท้อนชาติพันธุ์ของตนเองเอาไว้ ทั้งไทย มอญ และจีน และมีความเป็นไปได้อย่างสูงในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ชุมชนควรสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง อาทิ การประสานภาครัฐและเอกชน การทำระบบการจัดการและการเสนอโครงการเพื่อจัดสรรงบประมาณ การวางแผนการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ตัวแบบ การจัดการวัฒนธรรม ชุมชน ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

Abstract

This paper aims to: (1) propose guidelines for cultural management of Ban Klang Community, Amphoe Mueang, Pathum Thani Province; and (2) study cultural management of the community in the past. This research uses qualitative research method with the focus on in-depth interviews of 30 key research informants. The data was analyzed by interpretation within the context together with descriptive statistics for concrete clarity. The study results are the following:

1. The guidelines for cultural management of Ban Klang Community in the ASEAN Economic Community era should be based on the Deming Cycle (PDCA) and should be driven via the FCRS (Family, Community, Religion, and School) mechanism.

2. The community has a community cultural management approach that is in accordance with the Deming Cycle, with the operation process that can be improved or adjusted to be suitable with the context. Also, the community people have the clear viewpoint that they want to preserve their local culture identity that reflects their Thai, Mon and Chinese ethnicities with the high feasibility of organizing activities.

As for recommendations from this study, the community should build strong networks such as the coordination between the public and private sectors, the creation of management system and presentation of projects for budget allocation, the efficient planning for internal and external public relations, and the creation of database system for the study, conservation, dissemination and carrying on the community culture sustainably.

Keywords: Model, Cultural management, Community, Cultural resource

บทนำ

ก่อนการเข้าสู่ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะนั้น พื้นที่ที่ทำการศึกษามีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ที่สำคัญ ซึ่งความสัมพันธ์ของประชาชนชาวไทย ทั้งชาวไทยเชื้อสายมอญ (บรรพบุรุษเป็นมอญอพยพ) ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทย โดยชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วงที่เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งเดียวของจังหวัดปทุมธานี มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่เด่นชัดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ชุมชนที่สะท้อน 3 ชาติพันธุ์ คือ ไทย มอญ และจีน และมีกิจกรรม

ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณี ตักบาตรพระร้อย ประเพณีเข้าผีชาวมอญ เป็นต้น ในอดีต ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนผลไม้ เก็บตาล ตลอดจนการค้าขายทางเรือ และการประมงพื้นบ้าน (Smai, 2000) อีกส่วนหนึ่ง จะค้าขาย โดยมีสินค้าสำคัญที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ก่วยเตี๋ย ขนมหั้วข่าย ขนมห่มพื้นบ้าน และสัตว์น้ำ อันจะนำมาจำหน่ายทางเรือ การเดินเท้า จักรยาน และรถยนต์ อีกส่วนหนึ่งรับราชการและลูกจ้างของทางราชการ และส่วนน้อยจะเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง และเล็กในชุมชน ได้แก่ โรงงานกระดาษ โรงงานเหล็ก โรงงานไม้ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนและติดกับชุมชนบ้านกลาง เมื่อสังคมเมืองขยายตัวขึ้น การเข้ามาของโรงงาน

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ย้ายออกมาจากเมืองหลวงจำนวนมากได้ก่อตั้งและดำเนินการในพื้นที่ตำบลบ้านกลางหรือในพื้นที่ใกล้เคียงอย่างเขตเทศบาลตำบลบางกะดี ซึ่งมีสวนอุตสาหกรรมบางกะดี ซึ่งเป็นหนึ่งในสวนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อันดับต้นๆ ของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีความต้องการแรงงานเพื่อเข้าสู่ระบบการผลิต ประกอบกับสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเกษตรกรรม ซึ่งจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุดของประเทศ (Department of Strategic and Evaluation, 2013) ประชาชนรุ่นใหม่ในชุมชนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้ประชาชนมีโอกาสที่จะได้รับวุฒิทางการศึกษาเพื่อเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เหล่านั้น จากที่เคยมีอาชีพอิสระหรืออยู่ภายในท้องถิ่นเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ประชาชนรุ่นใหม่ของชุมชนกลับเลือกการเข้าสู่การเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในระบบอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านรายได้ สวัสดิการ และความมั่นคง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการลดลงของที่ดินทำกิน ซึ่งประชาชนได้ขายให้กับนายทุนเพื่อสร้างโรงงานและหมู่บ้านจัดสรร การขยายตัวของอุตสาหกรรมทำให้ทรัพยากรทางธรรมชาติร้อยละร้อยหรือและเสื่อมสภาพลงทั้งการลดจำนวนลงของสัตว์น้ำ และความเสื่อมคุณภาพของน้ำและดิน อีกประการหนึ่งความเสี่ยงที่สร้างความยากลำบากในการดำรงชีวิตคือ อุทกภัย ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนที่มีพื้นที่ที่แวดล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งสายเก่าและสายใหม่ กล่าวคือ เป็นพื้นที่เกาะกลางแม่น้ำนั่นเอง แทบจะเรียกได้ว่า ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมทุกปี ต่างกันที่จะมากน้อยเพียงใด การเลือกประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมสร้างรายได้ที่สม่ำเสมอให้แก่ครอบครัวของประชาชนได้ และกลายเป็นกระแสบอกต่อจนทำให้เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในปัจจุบัน

เมื่อเกิดการขยายตัวที่มากพอที่ทำให้รายได้และปัจจัยต่างๆ ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง สามารถยกระดับเป็นเทศบาลตำบล สิ่งก็ตามมาคือ มีประชากรต่างถิ่นย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน หรือทำงาน

ในชุมชนทั้งสองนี้มากขึ้น บุคลากรของเทศบาลก็เป็นบุคคลภายนอกมากขึ้น มีอัตราส่วนของคนในชุมชนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดและมีบทบาทในการบริหารน้อยลงอย่างมาก นอกเหนือจากการบริหารจัดการที่ตอบสนองภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้นและการรับผิดชอบที่มากขึ้นสวนทางกับการจัดเก็บภาษีบำรุงเทศบาลที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนกลับมีจำนวนลดลง งดจัด หรือมีแนวโน้มจะสูญหายไปมากที่สุด

จากปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เพื่อหาแนวทางสงวนรักษาวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ และเพื่อการพัฒนาเป็นตัวแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่ได้จากการศึกษาแนวทางการจัดการวัฒนธรรม ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และกิจกรรมทางวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือในอดีตของชุมชนแต่เดิม เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการในรูปแบบใหม่หรือตัวแบบ
2. เพื่อศึกษาการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนในอดีตผ่านทัศนะของประชาชนในชุมชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมในบริบทต่างๆ เช่น การประเมินคุณค่าความเป็นไปได้ (Department of Research and Development, 2012) ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โอกาสในการจัดกิจกรรมในอนาคต เป็นต้น

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการ

วิจัย ทั้งนี้ได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมชุมชน จากการทบทวนความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และยังหมายรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอด ดังนั้น วัฒนธรรมอาจเป็นได้ทั้งแนวคิด ทศนคติ มโนคติ ความรู้ ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนการกระทำต่างๆ ที่เกิดจากทั้งการเรียนรู้ของมนุษย์และการถ่ายทอด ต่อๆ กันมาของสังคม วัฒนธรรมจึงไม่เพียงแต่วัตถุ ณะนั้น สังคมที่แตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน บุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมใดก็จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในสังคม วัฒนธรรมจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ทุกพื้นที่ และไม่ถือว่าวัฒนธรรมของใครดีกว่าของใคร

วัฒนธรรมท้องถิ่นเปรียบได้ดั่งมรดก ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนถึงเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความ รู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม และการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมชุมชน ผ่านทัศนะของชุมชน

การจัดการวัฒนธรรมชุมชน แสดงให้เห็นถึงการ จัดการของชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำไปสู่แนวทาง ปฏิบัติในการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เกิด การถ่ายทอดความรู้การจัดการวัฒนธรรมชุมชน การอนุรักษ์

ฟื้นฟู สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งเป็น หน้าที่ของเจ้าของวัฒนธรรมเป็นอันดับแรก การจัดการ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมจึงเป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นศึกษา ศาสตร์หรือศิลปะในการดำเนินการเพื่อนำสิ่งที่เจริญ งดงามของชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาได้ทำการค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนของชุมชนที่มีผลต่อ ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นต่างๆ เพื่อหาแนวทาง ในการแก้ปัญหาในลำดับต่อไป อาทิ การศึกษาของ Bonwara (2010) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อ การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการแสดงความรับผิดชอบ ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม (CSR-DIW) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการแสดงความรับผิดชอบต่อ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม (CSR-DIW) พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2552 จากมากไปหาน้อย 4 อันดับแรก ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ด้านการส่งออกไปต่างประเทศ ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และด้านลักษณะของการลงทุนเป็นบริษัทของคนไทย และยังพบว่า สถานประกอบการที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ในระดับน้อยและบางส่วนรับรู้ข้อมูลหลังจากที่โครงการ ดำเนินการเสร็จสิ้นไป และจากการสัมภาษณ์พบว่า ความสอดคล้องกับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ CSR-DIW คือ ด้านวิสัยทัศน์และนโยบายของผู้บริหาร และด้านประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ

Taengpun (2012) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนา ชุมชนเมืองกับการอนุรักษ์โบราณสถานในเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยาและปริมณฑล พ.ศ. 2482-2544 รวมทั้ง ผลที่เกิดจากการพัฒนาและการอนุรักษ์ จากการศึกษา พบว่า ลักษณะชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยาสมัยมณฑล กรุงเก่า ภาครัฐได้วางฐานการอนุรักษ์โบราณสถาน

โดยประกาศสงวนที่ดินด้านในเกาะเมือง และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนเมืองให้อยู่บริเวณชานกำแพงเมือง และนอกเกาะเมือง แต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลลดความสำคัญของการรักษาโบราณสถาน โดยยกเลิกการสงวนที่ดินในเกาะเมือง โดยเริ่มจากการวางผังเมือง และส่งเสริมการพัฒนาต่างๆ ทั้งการก่อสร้างสถานที่ราชการ สถานศึกษาตลอดจนยานการค้า และโรงอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมการคมนาคมทางบก อันส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในเกาะเมือง

โดยเป็นตัวอย่างการศึกษาที่สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอดและค้นคว้าเพิ่มเติมในลำดับต่อไป

วิธีการวิจัย

การศึกษาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนบ้านกลางในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการและหาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านกลาง รวมทั้งศึกษาทัศนคติของประชากรในชุมชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน โดยมีการออกแบบการวิจัยที่สอดคล้องกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชาชนในชุมชนบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ 15-60 ปี และผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ครู อาจารย์จากสถานศึกษาในชุมชน ตัวแทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนจากกระทรวงวัฒนธรรม นักวิชาการจากสถาบันการอุดมศึกษา และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นประสบการณ์ตรงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 30 คน โดยมาจาก 2 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ประชาชนที่มีอายุ 15-60 ปี ที่มีบทบาทและหรือสนใจในงานด้านวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งเป็นผู้ที่เป็นกลุ่มสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรม เช่น เยาวชน

ผู้เคยเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม กลุ่มผู้นำและผู้รู้ที่มีประสบการณ์จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวแทนจากองค์กรและสถาบันทางสังคมต่างๆ ในชุมชน

จากการสำรวจองค์กรและสถาบันทางสังคมของเทศบาลตำบลบ้านกลาง ในปี พ.ศ. 2554 มีองค์กรและสถาบันทางสังคมทั้งหมด 5 กลุ่มย่อยที่สำคัญ โดยคัดเลือกมาจาก

1. กลุ่มองค์กรทางธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย ตัวแทนจากตลาดริมน้ำวัดศาลเจ้าและวัดมะขาม ผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
2. กลุ่มสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อนุบาลเอกชน และมหาวิทยาลัยเอกชนในชุมชนและในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง
3. กลุ่มสถาบันและองค์การศาสนาชุมชน ได้แก่ วัดมะขามและวัดศาลเจ้า
4. กลุ่มสถาบันทางด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย สถานีอนามัยประจำตำบล สถานพยาบาลเอกชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง
5. กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำและผู้รู้ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านกลาง

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Document Study) โดยอาศัยการศึกษาการรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน จากเทศบาลตำบลบ้านกลางและประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยสวมบทบาทลูกหลานของคนในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ สมบูรณ์ครบถ้วน (Sanit, 1997)

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิต การประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม ตามความเข้าใจอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับชุมชนมากที่สุด

4. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ทัศนะต่อวัฒนธรรมประเพณีที่สูญหาย กำลังจะสูญหาย และที่ควรอนุรักษ์ รวมทั้งปัจจัยที่เอื้อให้เกิด การเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถ เชื่อมโยงมาถึงการวัฒนธรรมของชุมชนหรือไม่ อย่างไร (Benyapa, 2011)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยทำ หนังสือขออนุญาตเพื่อนัดหมายสัมภาษณ์และชี้แจง รายละเอียดการดำเนินการศึกษา และประโยชน์ที่ชุมชน จะได้รับจากการวิจัย รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเตือนชาวบ้าน ในชุมชนต่อการจัดการวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตน

2. วางแผนการนัดหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ เจาะลึกและการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมายและ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

การตรวจสอบข้อมูล

จากการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) โดยมีวิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล จากความแตกต่างด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ว่าข้อมูล นั้นยังคงมีความสอดคล้องกันหรือเกิดความแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการเก็บ รวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน จากต่างสถานที่ในเรื่องเดียวกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Supanee, 2009)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วย

วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือ โดยใช้เทคนิคสามเส้า และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ แยกประเภท และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตีความ ควบคู่กับบริบท และใช้สถิติพรรณนาประกอบการบรรยาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษา

บทความนี้นำเสนอข้อค้นพบจากการศึกษา 2 ส่วน ที่สำคัญ ได้แก่

1) แนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี

2) ผลศึกษาการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิม และทัศนะของประชาชนในชุมชนต่อกิจกรรมทาง วัฒนธรรม

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชน บ้านกลางยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการศึกษาลักษณะการจัดการวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือในอดีตของชุมชน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านกลางในอดีตที่ผ่านมา สามารถระบุได้ว่า มีลักษณะการจัดการ มีความใกล้เคียง และสอดคล้องกับวงจร Deming หรือ PDCA แต่ยังไม่ สามารถระบุได้อย่างชัดเจนเพราะในบางขั้นตอนนั้น มีการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการหรือใช้ความสัมพันธ์ ในรูปแบบเครือญาติมากกว่าการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม หรือเป็นทางการ แต่สามารถอ้างอิงรูปแบบในการจัดการ ได้ด้วยแนวทางนี้ ดังนั้นการหาแนวทางการจัดการ วัฒนธรรมชุมชนในปัจจุบันเพื่อพัฒนาเป็นตัวแบบ การจัดการวัฒนธรรมจึงได้บูรณาการวงจร Deming (PDCA) ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการวัฒนธรรมของ ชุมชน (Pornchai, 2012) ขับเคลื่อนผ่านกลไกขอศร (ครอบครัว ชุมชน ศาสนา โรงเรียน) ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เช่น การประเมินความสำคัญของกิจกรรมทางวัฒนธรรม การรวมกลุ่มผู้นำกิจกรรม การวางแผนการดำเนินการ การจัดสรรทรัพยากร การพิจารณาอุปสรรคและการสนับสนุน การเสนอโครงการและอื่นๆ

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) จำแนกแนวทางการจัดการวัฒนธรรม เป็น 3 แนวทาง ได้แก่

A) อนุรักษ์ รื้อฟื้น ต่อยอดในกิจกรรมที่มีแนวโน้มจะสูญหายหรือสามารถพัฒนาได้

B) เผยแพร่ในกิจกรรมที่ยังดำรงอยู่แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

C) สืบสานในกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ที่จะประชาสัมพันธ์ออกสู่สาธารณะ

3. การตรวจสอบ (Check) ประเมินจากสรุปผลการจัดกิจกรรม สามารถแยกประเมินตามแผนย่อยในแต่ละขั้นตอนและแยกตามฝ่าย

4. การปรับปรุงการดำเนินการ (Act) มีการบันทึกและเก็บเป็นทะเบียนประวัติการจัดกิจกรรม จัดทำคู่มือและฐานข้อมูลที่เป็น เสนอแนะและวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

จากแนวทางข้างต้นพบว่า ในกระบวนการของการวางแผน (Plan) เริ่มต้นจากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ตัวแบบ เพื่อสอบถามทัศนคติต่อกิจกรรมนั้นๆ เพื่อประเมินคุณค่า บริบทที่เกี่ยวข้อง และความเป็นไปได้ เพื่อเรียงลำดับความสำคัญและตัดสินใจว่าจะใช้แนวทางใดในการจัดการวัฒนธรรมหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม ดังตารางที่ 1 ที่ใช้การประชุมกลุ่มย่อยของประชาชนในชุมชนจำนวน 56 คน เพื่อพูดคุยแสดงทัศนคติในประเด็นดังกล่าว ตลอดจนการประเมินความสำคัญในบริบทปัจจุบันได้ผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การประเมินความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	จำนวน (n=56)	ร้อยละ	ลำดับ
จับต้องไม่ได้			
ประเพณีตักบาตรพระร้อย	53	94.64	1
การสวดมนต์แบบมอญ	35	62.50	
งานเจ้าพ่อ	44	78.57	
ประเพณีมอญคั่ง	41	73.21	
การจุดลูกหนู	38	67.85	
ประเพณีกวนข้าวทิพย์	39	69.64	
การแข่งขันเรือยาวประเพณี	50	89.28	2
รำภาข้าวสาร	42	75.00	
การเล่นเข้าผี	45	80.35	3
ปีพาทย์และนาฏยศิลป์แบบมอญ	44	78.57	
ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน	44	78.57	

ตารางที่ 1 การประเมินความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน (ต่อ)

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	จำนวน (n=56)	ร้อยละ	ลำดับ
จับต้องได้			
พระอุโบสถสมัยอยุธยาวัดมะขาม	45	80.35	1
ศาลเจ้าจีนวัดศาลเจ้า	38	67.85	
วิหารเซียนแปะ	42	75.00	2
ปรก	38	67.85	
บ้านและสถาปัตยกรรมแบบมอญ	39	69.64	3
นาบัว	34	60.71	
ลานสวด	33	58.92	
ดงตาล	34	60.71	
ขนมและอาหารท้องถิ่น	39	69.64	

หลังจากการประเมินความสำคัญและความเป็นไปได้แล้ว จะเข้าสู่กระบวนการที่ 2 ปฏิบัติตามแผน (Do) ซึ่งจะกำหนดแนวทางการจัดการวัฒนธรรมนั้นๆ ตามแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

A) แนวทางเพื่อการอนุรักษ์ รื้อฟื้น ต่อยอด ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูญหายไปแล้วหรือมีแนวโน้มจะสูญหายหรือสามารถพัฒนาให้สามารถขยายขอบเขตการจัดงาน ตลอดจนเสริมสร้างความสามัคคีและแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมได้

B) แนวทางเพื่อเผยแพร่ ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่ มีการจัดตามประเพณีหรือการปฏิบัติต่อกันมา แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอและไม่ทั่วถึง ทำให้มีจำนวนผู้เข้าร่วมมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด

C) แนวทางเพื่อการสืบสาน ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความเป็นไปได้หรือโอกาสที่สามารถประชาสัมพันธ์ออกสู่สาธารณะ

โดยสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน หรือแสดงอัตลักษณ์ชุมชนออกไปในวงกว้าง ทั้งนี้จะต้องเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่รองรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือนักท่องเที่ยวได้มากเพียงพอ

ข้อสังเกตจากการหาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ

ในขั้นตอนการประเมินทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนในหนึ่งกิจกรรมนั้น สามารถเข้าเงื่อนไขแนวทางการจัดการวัฒนธรรมชุมชนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ หรือสามารถบูรณาการ 2 แนวทาง ตลอดจนใช้ทั้ง 3 แนวทางได้อีกด้วย ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นๆ บริบทแวดล้อม รวมไปถึงกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของชุมชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หยิบยกขึ้นมาพิจารณา

จากการประชุมกลุ่มย่อยของประชาชนในชุมชนจำนวนรวม 56 คน สามารถสรุปแนวทางการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกแนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชน

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	แนวทางการจัดการ
จับต้องไม่ได้	
ประเพณีตักบาตรพระร้อย	A, B, C
การสวดมนต์แบบมอญ	A, B
งานเจ้าพ่อ	A, B, C
ประเพณีมอญคั่ง	A
การจุดลูกหนู	A, B
ประเพณีกวนข้าวทิพย์	A, B, C
การแข่งขันเรือยาวประเพณี	A, B, C
รำภาข้าวสาร	A, B
การเล่นเข้าผี	A, B, C
ปีพาทย์และนาฏยศิลป์แบบมอญ	A, B
ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน	B
จับต้องได้	
พระอุโบสถสมัยอยุธยาวิเศษ	A, B, C
ศาลเจ้าเงินวัดศาลเจ้า	A, B
วิหารเซียนแปะ	A, B, C
ปรก	A, B
บ้านและสถาปัตยกรรมแบบมอญ	A, B, C
นาบัว	A
ลานสวด	A
ดงตาล	A, B
ขนมและอาหารท้องถิ่น	A, B, C

หลังจากการปฏิบัติตามแผนแล้ว ก็เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ (Check) โดยใช้การสรุปผลการจัดกิจกรรม มีการประเมินผลเป็นขั้นตอนเพื่อที่จะวางแผนสู่การปรับปรุงการดำเนินการ (Act) ในลำดับต่อไป ทั้งนี้ จะต้องมีการออกแบบการเก็บข้อมูลเป็นหลักฐานและเพื่อใช้ในการปรับปรุง ศึกษาในโอกาสต่อไปที่มีการจัดกิจกรรม รวมไปถึงการพัฒนาเป็นฐานข้อมูลและเป็นคู่มือสำหรับผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมในครั้งหน้า โดยมุ่งให้เกิดผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่อง

การสร้างระบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม การสร้างแผนการจัดงานและการประชาสัมพันธ์ประจำปี การสืบสานและมีกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญหายของพื้นที่ทำการเกษตร การประมงพื้นบ้านที่เกิดจากการเข้ามาของการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในยุค AEC ตลอดจนการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรจากเมืองหลวงที่มามีวิถีชีวิตและสัดส่วนของประชากร

ดั้งเดิมและคนต่างถิ่นเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้แนวทางการจัดการจะต้องคำนึงถึงการจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบและปรับปรุงแผนในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

2) ผลศึกษาการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิม และทัศนคติของประชาชนในชุมชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม

2.1 ผลศึกษาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิมหรือในอดีต

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีหรือมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติในเวลาที่มิกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกันอย่างพร้อมเพรียงรวมถึงในขณะท้องเคาะการบริหารส่วนตำบลบ้านกลางในยุคที่ยังไม่ได้ขยายตัวเป็นเทศบาลอยู่ในปัจจุบันสมาชิกของชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทและตำแหน่งหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้หลายๆ กิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถประสานความร่วมมือจากทางภาครัฐและชุมชนได้อย่างราบรื่นและสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องกันมายาวนานโดยสืบทอดศิลปะวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ (Thanate, 2006) อันมีพื้นฐานความเชื่อและเชื่อสายหลักของชุมชนคือ คนไทยและคนไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ คนไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีความกลมเกลียวและกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีตกาล

สถาบันทางศาสนาอันได้แก่ วัดมะขามและวัดศาลเจ้า สองวัดที่มีพื้นที่ติดกันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านกลาง นับเป็นศูนย์รวมจิตใจและสถานที่รวมตัวกันของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีสำคัญ กิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน การเลือกตั้งการบริจาคโลหิต หรือการประชุมต่างๆ จะมีวัดเป็นตัวกลางในการประสาน โดยวัดจะเอื้อเพื่อสถานที่และประสานความร่วมมือ ตลอดจนเป็นองค์กรหลักหรือสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมและกิจกรรมสำคัญของชุมชนอื่นๆ ให้แก่

ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การбинฑบาตในตอนเช้าของพระภิกษุซึ่งกระจายเป็นสายไปตามชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ทั้งของทางวัดและชุมชนได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมทั้งสองชุมชน อีกทั้งโรงเรียนวัดมะขามซึ่งอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของวัดมะขามก็จะช่วยประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียน คณาจารย์ และผู้ปกครองอีกทางหนึ่ง ซึ่งทำให้การจัดกิจกรรมในยุคก่อนนั้นประสบความสำเร็จทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ จำนวนผู้เข้าร่วมงาน การส่งเสริมความสามัคคีกันในหมู่คณะ และการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนจะใช้กระบวนการที่มีลักษณะเดียวกันกับวงจร Deming ซึ่งใช้กระบวนการจัดแบบง่าย เช่น ระบุกิจกรรมที่ต้องการจะจัด แล้ววางแผนโดยคร่าว หาผู้สนใจเข้าร่วมสนับสนุน แล้วจัดกิจกรรม ทราบผลการจัด และจัดไปต่อไป ซึ่งใช้แนวทางของปีก่อนมาพัฒนาแผน แต่ละขั้นตอนนั้นยังเป็นไปอย่างไม่เป็นรูปธรรมมากนัก แต่สามารถเห็นกระบวนการและความเป็นไปได้ จึงเป็นที่มาของตัวแบบการจัดการวัฒนธรรมชุมชนข้างต้น เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการที่ชัดเจนและเกิดความยั่งยืน

2.2 ทัศนคติของประชาชนในชุมชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ สังเกต พบว่า ประชาชนในชุมชนยังมีความรัก ความหวงแหนในวัฒนธรรมเดิมของบรรพบุรุษของตน แม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม ทั้งนี้ได้เริ่มจากการลงพื้นที่ชุมชนในโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติที่มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน การทำบุญกลางบ้านหรือการทำบุญของชุมชนของทั้งบ้านกลางหรือการลงพื้นที่และจัดกลุ่มย่อยเพื่อสัมภาษณ์ พูดคุย อันสะท้อนทัศนคติของประชาชนในชุมชนประเด็นต่างๆ เช่น ทัศนคติต่อความเป็นไปได้ ทัศนคติต่อความคุ้มค่า ทัศนคติต่อประโยชน์ ทัศนคติทางการสนับสนุน (Thanik, 2011) ซึ่งในส่วนของแนวโน้มของทัศนคติของประชาชนในชุมชน

อันประกอบไปด้วยชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายมอญ และชาวไทยเชื้อสายจีนซึ่งเป็นประชากรหลัก รวมไปถึงประชากรที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาพำนักหรือทำงานในพื้นที่ ชุมชนนี้มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดี ให้ความสำคัญและเห็นด้วยต่อการจัดการวัฒนธรรม ทำให้เกิดการกระตุ้นจิตสำนึกและการตื่นตัว (Suthep, 2002) ต่อการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญสามารถรับรู้ ชี้นำ และมีประสบการณ์ต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรม และกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนได้ในชีวิตประจำวันและยังต้องการรักษาไว้ต่อไป (Chatthip, 2012)

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ชุมชนควรสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มชาวบ้านผู้นุรักษ์วัฒนธรรมมอญ หรือกลุ่มแม่บ้านผู้นุรักษ์และสืบสานอาหารมอญหรืออาหารท้องถิ่น เป็นต้น และเรียนรู้การของบประมาณกับทางเทศบาล ซึ่งมีความยินดีจะจัดสรรงบประมาณ และเรียนรู้กระบวนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ การประสานภาครัฐและเอกชนเป็นสิ่งที่ชุมชนจะต้องเรียนรู้การประสานงบประมาณเพื่อไม่สร้างภาระให้กับชุมชนและสร้างความเข้าใจที่มาของอุปสรรคในการจัดกิจกรรม อาทิ การขาดแคลนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากการทำงาน หากชุมชนมีการวางแผนร่วมกับโรงงาน

ก็จะสามารถจัดสรรกำลังการผลิตและเอื้อต่อการให้เวลาแรงงานกลับเข้ามาร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ เป็นต้น โดยต้องมีการทำระบบการจัดการและการเสนอโครงการเพื่อจัดสรรงบประมาณจากทั้งภาครัฐและเอกชน การวางแผนการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน (Santichai, 2006) หรือเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน รวมไปถึงสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานอย่างยั่งยืน โดยมีความจำเป็นที่จะศึกษาเพิ่มเติมและสร้างตัวแบบ (Model) ในการจัดการวัฒนธรรม โดยจะต้องทำการศึกษาต่อเนื่องและตรวจสอบตัวแบบเพื่อใช้ในชุมชนได้จริงในโอกาสต่อไป ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำไปใช้ในสังคม หรือชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และมีการเข้ามาของประชากรต่างถิ่น การสงวนรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็ยังคงจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของชุมชน แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการไป เพื่อสอดคล้องกับบริบททางสังคม ณ ขณะนั้น และเหมาะสมกับโอกาสของคนในชุมชน ตลอดจนรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นที่ทราบกันในข้อมูลและส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในที่สุด

References

- Benyapa, S. (2011). *Social capital in the management of eco-tourism at Klong Suan Old Market, Bang Bo District, Samut Prakan Province*. Master of Art Bangkok (Social Development Administration), National Institute of Development Administration. [in Thai]
- Bonwara, C. (2010). *Factors affecting the participation in the project that promoting the responsibility of the social entrepreneur (CSR-DIW)*. Bangkok: National Institute of Development Administration. [in Thai]
- Chatthip, N. (2012). *Modernization and Community Perspective* (2nd ed). Bangkok: Sangsan. [in Thai]

- Department of Research and Development. (2012). *Social Innovator of Klongpon: Social capital for sustainable development*. Bangkok: King Prajadhipok's institute. [in Thai]
- Department of Strategic and Evaluation. (2013). *ASEAN Community*. Bangkok: National Office of Buddhism. [in Thai]
- Pornchai, K. (2012). *Model and Community Drive of Learning Center in the drug protection at Torraneekham Community, Khokfad, Nongjok, Bangkok*. Doctor of Philosophy (Social Development and Environmental Management), National Institute of Development Administration. [in Thai]
- Samai, S. (2000). *Thai's rural, Phathumthani*. Bangkok: Odian Store. [in Thai]
- Sanit, S. (1997). *Thai Society Study Model and methodology*. Bangkok: Samcharoen Panich. [in Thai]
- Santichai, E. (2006). *Strategic Tourism Management*. Bangkok: Samcharoen Panich. [in Thai]
- Sanit, S. (1997). *Thai Society Study Model and methodology*. Bangkok: Samcharoen Panich. [in Thai]
- Supanee, C. (2009). *Qualitative Research for development*. Bangkok: Prayoonsanthai. [in Thai]
- Suthep, P. (2002). *Leadership Skills: Practice and theory*. Chiang Rai: Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University. [in Thai]
- Thanate, C. (2006). *Citizen and Rural Development*. Bangkok: Kobfai. [in Thai]
- Thanik, L. (2011). *Cultural Resources Management*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). [in Thai]
- Taengpun, P. (2012). *The urban development and the monument conservation of Ayutthaya ancient city and its environs, 1939-2001*. Master of Arts Degree in History, Srinakarinworot University. [in Thai]

Name and Surname: Kathathep Pongthong

Highest Education: Doctor of Philosophy in Social Development and Environmental Management, National Institute of Development and Administration

University or Agency: Panyapiwat Institute of Management

Field of Expertise: Cultural Management, Social Development and Environmental Management

Address: 85/1 Moo 2, Chaengwattana Rd., Bang Talad, Pakkred, Nonthaburi 11120